

ใบความรู้ เรื่อง การสร้างเกณฑ์การประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง การสร้างเกณฑ์การประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การสร้างเกณฑ์การประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์
รายวิชา ศิลปะ (ทัศนศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

การประเมินงานทัศนศิลป์ คือ การสร้างหลักเกณฑ์เพื่อประเมินผลงานศิลปะให้เกิดความเที่ยงธรรม เป็นการรวบรวมข้อมูลมาประกอบพิจารณาในทุก ๆ ด้านเพื่อการตัดสินใจ การประเมินมีความสำคัญมากและมีผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียนหรือศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน จึงควรดำเนินการด้วยความรอบคอบใช้หลักวิชาประกอบ และมีความยุติธรรมอย่างทั่วถึง

การวิจารณ์งานทัศนศิลป์ คือ การแสดงออกทางด้านความคิดของตนเองที่มีต่อผลงานศิลปะที่ศิลปินสร้างสรรค์ โดยผู้วิจารณ์ให้ความคิดเห็นตามหลักเกณฑ์และหลักการทางด้านศิลปะ

องค์ประกอบของการประเมินและการวิจารณ์งานทัศนศิลป์

๑. ศิลปิน
๒. ผลงาน
๓. ผู้วิจารณ์

คุณสมบัติของผู้ประเมินและผู้วิจารณ์งานทัศนศิลป์

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะทั้งศิลปะประจำชาติและศิลปะสากล
๒. มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะ
๓. มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์
๔. มีวิสัยทัศน์กว้างขวาง ไม่คล้อยตามคนอื่น และไม่มีอคติ
๕. มีความกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง

ในการประเมินและการวิจารณ์งานทัศนศิลป์ที่ดี ควรเป็นหลักการ และมาตรฐานในการประเมิน โดยสามารถใช้กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการประเมินและการวิจารณ์ผลงานศิลปะ

การวิเคราะห์ คือ การพิจารณาแยกส่วนประกอบหรือรายละเอียดที่ปรากฏอยู่บนผลงานทัศนศิลป์ออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ ทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ และความสัมพันธ์ของผลงาน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนแล้วจึงนำมาใช้ในการประเมินคุณค่าของงานทัศนศิลป์

กระบวนการในการวิจารณ์งานทัศนศิลป์

การวิเคราะห์และการประเมินคุณค่าของงานศิลปะโดยทั่วไปจะพิจารณาจาก ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านความงาม

เป็นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าในด้านทักษะฝีมือ การใช้ทัศนธาตุทางศิลปะ และการจัดองค์ประกอบศิลป์ว่าผลงานชิ้นนี้แสดงออกทางความงามของศิลปะได้อย่างเหมาะสมสวยงามและส่งผลต่อผู้ดูให้เกิดความชื่นชมในสุนทรียภาพเพียงใด ลักษณะ

การแสดงออกทางความงามของศิลปะจะมีหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของยุคสมัย ผู้วิเคราะห์และประเมินคุณค่าจึงต้องศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจด้วย

๒. ด้านสาระ

เป็นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของผลงานศิลปะแต่ละชิ้นว่ามีลักษณะส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนจุดประสงค์ต่างๆ ทางจิตวิทยาว่าให้สาระอะไรกับผู้ชมบ้าง ซึ่งอาจเป็นสาระเกี่ยวกับธรรมชาติ สังคม ศาสนา การเมือง ปัญญา ความคิด จินตนาการ และความฝัน

๓. ด้านอารมณ์ความรู้สึก

เป็นการคิดวิเคราะห์และประเมินคุณค่าในด้านคุณสมบัติที่สามารถกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกและสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งของวัสดุ ซึ่งเป็นผลของการใช้เทคนิคแสดงออกถึงความคิด พลัง ความรู้สึกที่ปรากฏอยู่ในผลงาน

กระบวนการวิจารณ์งานศิลปะตามหลักการและวิธีการ

๑. ชั้นระบุข้อมูลของผลงาน

เป็นข้อมูลรายละเอียดสังเขปเกี่ยวกับประเภทของงาน ชื่อผลงาน ชื่อศิลปิน ขนาด วัสดุ เทคนิค วิธีการ สร้างเมื่อ พ.ศ. ไດ ปัจจุบันติดตั้งอยู่ที่ไหน รูปแบบการสร้างสรรค์เป็นแบบใด

๒. ชั้นตอนการพรรณนาผลงาน

เป็นการบันทึกข้อมูลจากการมองเห็นภาพผลงานในขั้นต้นว่าเป็นภาพอะไร เช่น ภาพคน ภาพสัตว์ ภาพทิวทัศน์ ภาพหุ่นนิ่ง เป็นต้น มีเทคนิคในการสร้างสรรค์แบบใด

๓. ชั้นวิเคราะห์

เป็นการดูลักษณะภาพรวมของผลงานว่าจัดอยู่ในประเภทใด พิจารณารูปแบบการถ่ายทอดเป็นแบบใด จำแนกทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลปะออกจากภาพรวมเป็นส่วนย่อยให้เห็นว่ามีหลักการจัดภาพที่กลมกลืนหรือขัดแย้งอย่างไร

๔. ชั้นตีความ

เป็นการค้นหาความหมายของผลงานว่า ศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อให้ผู้ชมผลงานได้รับรู้เกี่ยวกับอะไร เช่น สภาพปัญหาในชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

๕. ชั้นประเมินผล

เป็นการประเมินคุณค่าของผลงานศิลปะชิ้นนั้นจากการพิจารณาทุกข้อในเบื้องต้น สรุปให้เห็นข้อดีและข้อด้อยในด้านเนื้อหาและเรื่องราว หลักทัศนธาตุและหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ทักษะ ฝีมือ และการถ่ายทอดความงาม เพื่อการพัฒนาหรือตัดสินผลงานชิ้นนั้น